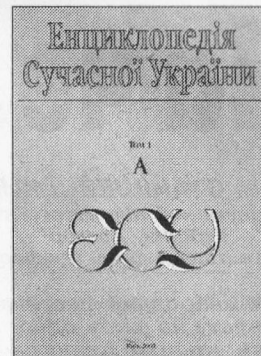
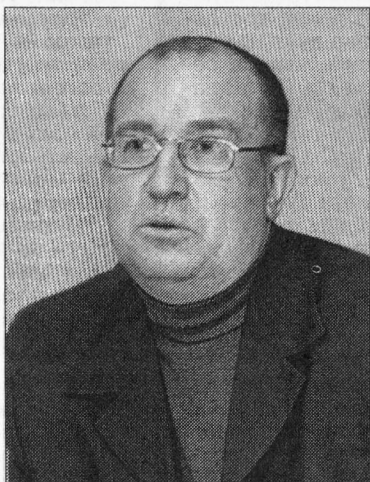


Микола ЖЕЛЕЗНЯК:

# «Гортаючи ці сторінки, відчуймо гордість, що ми українці»



**Три сріблясті літери на темно-сірому тлі обкладинки ще мало відомі українському читачеві — аббревіатура розшифровується, як *Енциклопедія сучасної України*. Щойно вийшов перший том цього унікального видання, з яким завітав до нашої редакції Микола Железняк, відповідальний секретар Головної редакційної колегії, керівник Координаційного бюро Енциклопедії сучасної України Національної академії наук.**



— Миколо Григоровичу, як народилася ідея видання, кому вона належить?

— Наші, так би мовити, батьки — це шановані імена в Україні та поза її межами: професор Аркадій Жуковський, член-кореспондент АН України Олег Романів, академік Іван Дзюба. Витоки ідеї шукаймо в надрах Наукового товариства імені Т. Шевченка, у складі якої з повення діяв Інститут Енциклопедії українознавства, яким опікувався професор Жуковський. А фінансову підтримку цій великій справі надавали Міжнародний фонд «Відродження» та Фондація приятелів Енциклопедії України, з ласки і доброї волі якої побачили світ прекрасні енциклопедичні видання про Україну, передусім 11 томів Енциклопедії українознавства під редакцією Володимира Кубійовича.

— Отже, що ви взяли за точку відліку? Якими критеріями добору матеріалу послуговувалися?

— ХХ століття — час великих злетів, страждань, відкриттів, подвигів, падінь, ганьби, воєнних лихоліть — усього, що випало нашому народові і його державі. І ще завважте: все це відбувалося між двома історичними віхами: упродовж одного століття двічі

народжувалася наша Українська держава.

Орієнтиром у величезній масі матеріалу ми обрали об'єктивне бачення процесів, відійшли від певних канонів, притаманних енциклопедичним виданням минулих часів.

Зрозуміло, нашим авторам було нелегко, адже з багатьох понять у нас немає усталених характеристик, чимало змінилося після 1991 року, і ці зміни ще не врегульовані, не досліджені.

— Орієнтація на сучасний матеріал, зрозуміло, створює додаткові труднощі щодо принципів і критеріїв його добору. Скажімо, в господарській та фінансовій сферах іде бурхливий процес формування нових структур. ЕСУ не може замовчувати його, — але як відірвати перспективні стабільні структури від тих, які завтра зникнуть, виявивши свою нежиттєздатність?

Або таке: чимало підприємств-велетів, котрі ще недавно були гордістю України, нині в занепаді, проте ми не маємо права забувати про їхні минулі здобутки. Кілька разів змінювалися назви і підпорядкування багатьох підприємств та інституцій, що має бути відбито в Енциклопедії, — а це додаткові ускладнення.

Маємо клопоти і з добром персоналії. Традиційно це пи-

тання вирішувалося за чіткими формальними ознаками: наукові та інші звання, приналежність до творчих спілок, орденоносці. Щодо вчених, то в «УРЕ», приміром, потрапили чомусь лише академіки.

Звісно, певні формальні критерії не може ігнорувати жодна енциклопедія, але не варто доводити їх до абсолюту. Як упорядники, ми поцінували і внесок у нинішнє суспільне життя, науку і культуру тих молодих науковців та митців, які вже нині визначають плідні новаторські тенденції, за котрими велике майбуття.

Не обійшли визнанням діячів, дискримінованих у радянські часи, і тих видатних українців, які народилися чи навчалися в Україні, але волею долі опинилися серед інших народів, зробивши помітний внесок у їхню культуру.

українську тематику, або популяризував нашу культуру, або іншим чином сприяв здобуттю державної незалежності України.

Мета роботи нашої Головної редакції одна: представити події, факти, організації, персоналії у правдивому світлі, намагатися у міру можливості, бути гранично об'єктивними, бо лише таким робом наше видання виконуватиме своє завдання незалежно від часу, простору, суспільних явищ.

Ми принципово відмовилися від політичної заангажованості, ідеологізованих оцінок явищ та постатей — лише наукова об'єктивність і виваженість.

Чи вдалося дотриматися цих класичних канонів енциклопедичного жанру — судити вам, читачам.

тичного характеру у відрізок певного часу, в нашому випадку — ХХ століття.

Важко укласти енциклопедію, коли відсутня повна база даних. Але гадаю, що коли ми завершимо всю заплановану роботу — маю на увазі 25 томів Енциклопедії сучасної України, то перед світом постане велика країна, з величезним потенціалом — інтелектуальним, сировинним, технологічним. Це буде відкриттям для багатьох, й іноземці не будуть нам, як нині, дорікати, що ми самі себе не знаємо і не вміємо належним чином заявити про себе.

— Миколо Григоровичу, охарактеризуйте, будь ласка, перший том ЕСУ, який вже з'явився на книжкових полицях.

— У першому томі вміщено 2732 статті, 1628 ілюстрацій, 50 таблиць і схем, 12 карт. Передують матеріали, які пояснюють, як користуватися книгою. Одне слово, це енциклопедія, але не про все на світі, а про нашу державу, рідну землю, народ — Україну.

**Гадаю, незайве насамкінець навести слова Президента України Леоніда Кучми, сказаним при отриманні сигнального примірника Енциклопедії сучасної України:**

*«Вихід у світ кожної хорошої книги — завжди непересічна подія. А тим більше, якщо це ґрунтовне видання енциклопедичного характеру.*

*З цієї точки зору я особливо вітаю започаткування Енциклопедії сучасної України. Гортаючи сторінки першого її тому, переконуєшся в об'єктивності, всебічності і науковій обґрунтованості у висвітленні сьогоденного дня нашої держави.*

*Сподіваюся, що реалізація цього проекту дасть вітчизняному і зарубіжному читачеві багатоплановий портрет сучасної України і водночас піднесе на новий рівень нашу енциклопедичну справу».*

**Розмову провела Ірина НАГРЕБЕЦЬКА**



Повз нашу увагу не пройшли діячі інших культур, які реалізували свій талант на українських теренах. Таким, на нашу думку, є глобальний контекст «української долі».

— А як з постатями політиків, науковців, літераторів, митців світу?

— Критерій однаковий для всіх: в ЕСУ подано інформацію про тих з них, хто або досліджував

Гадаємо, ми віддали належну увагу політиці і політичній думці, різним державним структурам і родам діяльності, які існували, навіть тим, що були ворожими для українства: максимум цінної інформації.

— То, певно, скорше можна назвати вашу працю суспільно-політичною?

— Я б сказав, що це енциклопедичне видання суспільно-полі-